

**Bir Hastalığın ve Yazardan Gelen Diğer Otobiyografik Yansımaların Eserde İzlerini Aramak:
Kurmacada Gerçeğin Payı**

Searching The Traffic Situation of Any Disease And Other Business Reflections From The Author: The Share of The Truth in Fiction

Şerefnur ATİK*

*Dr. Öğr. Üyesi, Avrasya Üniversitesi

e-mail: serefnuratik12@gmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article Article

DOI: <https://doi.org/10.34083/akaded.539604>

Sorumlu Yazar / Corresponding Author

Şerefnur Atik, Avrasya Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Trabzon / Turkey

ORCID : 0000-0003-0319-6662

Geliş Tarihi / Received : 13.03.2019

Kabul Tarihi / Accepted : 02.04.2019

Atıf / Citation

ATİK, Şerefnur (2019). Bir Hastalığın ve Yazardan
Gelen Diğer Otobiyografik Yansımaların Eserde
İzlerini Aramak: Kurmacada Gerçeğin Payı.
Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 3 (1), 132-138.
DOI: [10.34083/akaded.539604](https://doi.org/10.34083/akaded.539604)

Öz

Romanlar ve hikâyeler gibi uzun anlatıma dayalı metinler kurmaca metinlerdir. Bu tip metinlerin içinde okura, kurmaca bir âlem sunulur. Bu kurmaca âlemin içinde hayal gücünün ürünü olan ayrıntıların yanında, gerçeklerin de izlerini veya yansımalarını bulmak mümkündür.

Yazarın yaşamı ile ilgili ayrıntıları bilmek, kurmaca metin içinde gerçeğin izini sürerken faydalı olacaktır. Nitelikli okur için bir metin / kitap / eser, yalnızca okunup geçilerek bir defada tüketilecek bir “nesne / obje” değildir. Bizim kanaatimize göre eser üzerinde yazarın hayatından gelen otobiyografik yansımaların neler olduğunu bilmek, okur ile eser arasında gelip geçici olmayan, kuvvetli bağların oluşmasına yardımcı olacaktır. Nitelikli okur için bu durum, hem yazarı hem de eserini daha iyi kavrayabilmek bakımından gereklidir.

Rus edebiyatının dünya çapında önemli yazarlarından biri olan Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, yazdığı metinlerle dünya edebiyatında derin izler bırakmış bir yazardır. Dostoyevski'nin “Budala” adlı romanı 1868 yılında yayımlanmıştır. Bu romanda bulunan Prens Mışkin adlı kahraman vasıtasıyla yazar, kendi hayatından gelen otobiyografik yansımaları okuyucusuna sunmuştur.

Romanda, Prens Mışkin adlı başkahraman üzerinden anlatılan sara hastalığının, tematik olarak önemli bir yeri vardır. Bunun yanı sıra eserde epileptik nöbetlerin yanında, Dostoyevski'nin hayatından geldiğini tespit ettiğimiz başka otobiyografik yansımalar da vardır.

Bu makalede Prens Mışkin örneği üzerinden gidilerek; sara hastalığı ve epileptik nöbetler ile Dostoyevski'nin hayatından esere aktarıldığı belirlenen diğer otobiyografik yansımaların neler olduğu üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: “Budala”, epileptik nöbet, aura, tablo, ceza

Abstract

Long narrative texts such as novels and stories are fictional texts. In such texts, a fictional universe is provided to the reader. In this fiction world, it is possible to find the traces or reflections of the facts as well as the details of the imagination. Knowing the details of the author's life will be useful in tracing the truth in fictional text. For a qualified reader, a text / book / work is not an kitap object / object ecek that will only be consumed at one time.

In our view, knowing the autobiographical reflections coming from the author's life on the work will come between the reader and the work and will help to create strong bonds. For qualified readers, this situation is necessary to better understand both the writer and his work.

One of the major writers of Russian literature worldwide Fyodor Mikhailovich Dostoyevsky is a writer who has left deep traces in world literature with the texts he wrote. Dostoyevsky's novel “Budala” was published in 1868. In this novel, the author, named Prince Mışkin by the author, autobiographical reflections from his life presented to the reader.

In the novel, epilepsy described as Prince Mışkin has a significant role as a thematic disease. In addition to the epileptic seizures in the work, there are other autobiographical reflections that we have come from Dostoyevsky's life.

In this article, we can see through the example of Prince Mışkin; epilepsy and epileptic seizures and other autobiographical reflections of Dostoyevsky's life.

Keywords: Budala, epileptic seizure, aura, table, punishment

Yapılandırılmış Özet

Amaç ve Kapsam

Dünya edebiyatının en önemli yazarlarından biri olan Fyodor Mihayloviç Dostoyevski'nin, sara hastası olduğu bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı; sara hastalığının ve epileptik nöbetlerin nasıl geçirildiğinin anlaşılmasının yanında, "Budala" adlı romanda Dostoyevski'den gelen diğer otobiyografik izlerin neler olduğunuda göstermeye çalışmaktır. Çalışma; sara (epilepsi) hastalığını ve epileptik nöbetleri, Prens Mışkin'in nöbetlerini nasıl geçirdiğini ve Dostoyevski'den "Budala" adlı roman üzerine yansıyan diğer otobiyografik izleri kapsar.

Yöntem ve Gereçler

Bu çalışma için, öncelikle, "Budala" adlı roman okunmuştur. Daha sonra sara hastalığı ve epileptik nöbetler hakkında araştırma yapılmış, yazar Dostoyevski'nin hayatı hakkında da literatür taraması yapılmıştır. Taramanın neticesinde konu ile ilgili olduğu belirlenen kitaplardan ve makalelerden yararlanılarak, fiş hazırlama çalışmaları yapılmıştır. Hazırlanmış olan fişlerden yola çıkılarak, Prens Mışkin adlı roman kahramanının epileptik nöbetlerini nasıl geçirdiği ve eserde yazardan gelen diğer otobiyografik yansımaların neler olduğu tespit edilmiştir.

Giriş

Çalışmanın başında, F. M. Dostoyevski'nin, bu makale için temel teşkil eden romanı olan "Budala"nın, özetinin verilmesi uygun bulunmuştur.

Dostoyevski'nin "**Budala**"¹ adlı romanının konusu, sara hastası olan ve budalalık derecesinde iyi bir insan olan Prens Mışkin'in hayatıdır.

Tedavi görmek için İsviçre'ye gitmiş ve orada üç yıl kalmış olan Prens Mışkin, Rusya'ya (**Moskova**) döndüğünde, aile bireylerinden (kendisinin dışında) hayatta kalmış olan tek kişi ile tanışmak ister. Bu kişi, General Yepançin'in eşi olan Lizaveta Prokofyevna'dır. Prens Mışkin, General Yepançin'in evinde Nastasya Filippovna'nın portresini görerek, ona âşık olur.

Prens'in evlenme teklifini önce kabul edecekmış gibi davranan Nastasya Filippovna sonra bu teklifi reddeder ve Rogojin adında bir başkası ile evlenir. Ancak, bu evlilikte mutluluğu bulamayan Nastasya Filippovna Prens Mışkin'e döner.

Prens Mışkin ve Nastasya Filippovna'nın evlenmek üzere oldukları bir sırada yanlarına gelen Rogojin, birlikte yaşamaları gerektiğine tekrar ikna ettiği Nastasya Filippovna'yı Petersburg'a götürür. Bu sırada Prens Mışkin de Aglae Ivanovna'ya âşık olur fakat evlenmezler.

Bir süre sonra Prens Mışkin, Nastasya Filippovna'nın Rogojin tarafından öldürüldüğünü öğrenir. Hastalığı yeniden ağırlaşan Prens Mışkin, daha önce tedavi gördüğü kliniğe geri döner. Rogojin de işlediği suç nedeniyle İsviçre'ye sürülür.

Yöntem

Çalışmanın amaçları içinde diğerlerine göre öncelikli olarak değerlendirilmesi gereken konu, "sara hastası bir bireyin epileptik nöbetleri esnasındaki davranışlarını incelemek" olarak görüldüğü için, Sara (epilepsi) hastalığı hakkında yapılan araştırma ile ilgili bazı çok temel ayrıntıların da burada sunulması uygun bulunmuştur:

---

¹ Bu çalışmayı gerçekleştirmek için okunan eser:"Fyodor Dostoyevski, Budala, Can Sanat Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, Nisan 2015 "

“Nörolojik bir hastalık olan epilepsi, tedavi edilmez; kontrol altına alınır. Doğumdan hemen sonra başlayabileceği gibi, yıllar sonra da başlayabilir. Soyaçekim, doğum ile ilgili sorunlar, hamilelik ile ilgili sorunlar, menenjit gibi bazı beyin hastalıkları, yüksek ateşli hastalıklar, psikolojik travmalar bu hastalığın oluşması için etken olabilir. Epilepsi nöbetlerini önceden anlayıp tedbir almak mümkün değildir. Ancak, nöbetleri ortaya çıkartan etkenlerin neler olduğunun bilinmesi, hasta için faydalıdır. Sinir sistemimiz çevreden veya bizzat kendi organlarımızdan gelen uyarıları algılar. Bu uyarıları yorumlar ve vücudumuzun yararına uygun bir yanıt verir. Elimizi sıcak bir cisme değdirdiğimiz zaman, oluşan refleks hareket gibi. Bu refleks hareket sonucunda elimizi saniyeler içinde geri çekeriz. Beynimizde sinir iletisi de elektrik enerjisi ile gerçekleşmektedir. Epileptik nöbetde, sinirlerde meydana gelen aşırı bir elektrik akımıdır. Bu durum, birbirine değen çıplak iki elektrik teli arasındaki kısa devre gibi açıklanabilir. Burada önemli olan nokta, epileptik nöbet sırasındaki elektrik uyarısının, elimizin yanmasında olduğu gibi, çevreden gelen bir uyarı değil, beynin kendi içinden kaynaklanan gereksiz ve aşırı bir elektrik akımı olmasıdır. Beynimizin her noktası ayrı bir iş yapmakla görevlidir. Bu aşırı elektrik uyarısı hangi işi yapan bölgeden kaynaklanmışsa, o bölgenin yaptığı işe benzer şekilde bir nöbet geçirilir. Yani, uyarı görme merkezinden kaynaklanmış ise, nöbet geçiren kişi bir ışık ya da bir renk görür. İşitme merkezinden kaynaklanmış ise bir ses duyar. Ağız hareketlerini düzenleyen beyin bölgesinden çıkan elektrik deşarjları kişinin dudaklarının kasılmasına, ağzından köpük gelmesine neden olur. Kol ve bacak hareketlerinden sorumlu beyin bölgesi uyarılmışsa, kişinin kol ve bacakları kasılır ya da gevşer. Mide bulantısı şeklinde, acayip bir koku duyma şeklinde değişik nöbetler de olabilir. Oluşan elektrik akımı beynin her yerine yayılmamışsa, şuur kaybolmadan, yani sorulan sorulara yanıt vererek geçirilen nöbetler bile vardır.(...) Uyarının beynin her tarafına yayılması durumunda kişi şuurunu kaybeder. Şuur kaybından önceki kısa süre içinde, bir his duyulur. Bu his, beynin uyarıldığı bölgenin yaptığı iş ile ilgilidir. Uyarılan beyin bölgesinin görevi ne ise, nöbet geçiren kişi o işi yapıyormuş gibi hisseder. Nöbet öncesi bu kısa süreli dönemde, henüz şuur kaybolmadığı için, bu his nöbet sonrası hatırlanabilir. Bu bir tat, bir koku, bir ses, bir bulantı veya bir tür korku olabilir. Nöbet öncesine ait olan ve hatırlanabilen bu duyuma “aura” denir. Bazı kimselerde hatırlanmamasının nedeni, nöbet öncesi dönemin çok kısa süreli olmasıdır.

Epileptik nöbet tipleri:

Şuur kaybı, altına kaçırma, bir noktaya bakma, sebepsiz çılgılık atma, elbiselerini çekiştirme, nöbet sonrası derin bir uyku, gevşeme ve olduğu yere yığılma, kaskatı olma ve yere çarparcasına düşme, göz kapağı ile parmak ve dudaklarda seğirme, dişlerin kenetlenmesi, sürekli pedal çevirir gibi hareket tekrarlama, sebepsiz bulantı, ağız şapırdatması, yutkunma, yalanma, sebepsiz kalp çarpıntısı, nefes hızlanması, yüz kızarması, anormal veya istemeden yapılan kol veya bacak hareketleri, gerçek dışı koku, görme veya işitme algılamaları, korkular, karın ağrısı, mide bulantısı, baş dönmesi, hıçkırık, gülme krizi” (Keskin, İstanbul: 44) olarak görülebilir.

F. M. Dostoyevski, sara hastası olduğu bilinen bir yazardır. Dostoyevski’yi bir yazar olarak bu kadar büyük usta haline getiren unsurların başında sara hastası olmasının geldiği fikri, çoğu araştırmacının ortak düşüncesidir. “Bu hastalık Dostoyevski’yi normal bir insanın hissedemeyeceği birtakım şiddetli duygulara ulaştırabilmiştir; ruhun ara hallerini ve duyguların cehennemini esrarlı bir şekilde görebilmesini mümkün kılmıştır. Kişiliğinin olağanüstü ikiliği, en hummalı rüyalar içerisindeki uyanıklığı, duygu labirentlerinin en uç noktasına kadar varabilen zekânın bu kavrayışı, Dostoyevski’ye patolojik olguların metafiziğini yapmak ve bilimin neşterinin, teşrih masası üzerinde

ancak parça parça keşfettiği gerçekleri bir bütün olarak anlatmak imkânını vermiştir.” (Zweig, 1989: 118)

Dostoyevski'nin “Budala” adlı romanının başkahramanı olan Prens Mışkin, yazardan gelen otobiyografik izler taşımaktadır. Prens Mışkin, “Dostoyevski'nin yarattığı [kahramanların] yeryüzüne en uzak olanı[dır.] Doğaüstü yaratılışlı Prens'e gerçeklik edası verebilmek için romancı, kendi hatıralarını ve sarasını kahramanına yüklemiştir.” (Akay, 1959: 23) Bu nedenle sara hastası olan Prens, bu özelliğiyle Dostoyevski ile özdeştir. “Dostoyevski sara hastalığını Budala'nın kahramanına geçirmiştir. Mışkin'in ikinci bölümde geçirdiği nöbetin klinik anlamda gerçekçi olduğu ve Dostoyevski'nin kendi tecrübeleriyle paralellik taşıdığı genel olarak kabul edilmiştir. Birçok eleştirmen, saranın romanda hem tematik açıdan hem de üslup bakımından nasıl işlendiği konusu üzerinde durmuştur.” (Knapp, 2015: 28) Zaten eserde sara nöbetleri hakkında “Bilindiği gibi, sara nöbetleri ani olarak gelir. O anda; yüz bakışlar, birdenbire değişir. Bütün bedeni, yüz çizgilerini titreme kaplar. Korkunç, hiçbir şeye benzemeyen, anlatılması güç bir çılgılık içten kopar”(s.297) ifadeleri, Dostoyevski'nin kendi deneyimleri sonucunda bu bilgiye sahip olduğunun kanıtı olarak görülebilir. Buradan yola çıkarak, Prens Mışkin'in epileptik nöbetleri bu çalışmanın kapsamı içinde öncelikli olarak incelenecektir.

Çalışmanın bu kısmında, Prens Mışkin'in portresi hakkında bilgi verilmesi uygun bulunmuştur:

Prens Mışkin eserde; yirmi altı, yirmi yedi yaşlarında, ortadan biraz daha uzunca boylu, incecik, iyice sarışın, gür saçlı, avurtları çökmüş, ufak, sivri, beyaza çalan bir sakalı olan, iri mavi gözlü, yumuşak, sabit bakışlarında sara hastalığının belirtileri görülen bir genç olarak tasvir edilmektedir. (s.10) İlâveten Prens Mışkin'in (romanın birinci bölümünde) kıyafeti kolsuz, kocaman başlıklı oldukça geniş bir İsviçre pelerini ve ayaklarında kalın pençeli, Rus yapısı olmayan kunduralar giymiş olduğu şeklinde tasvir edilmiştir.

Prens Mışkin, Rusya'ya dönmeden önce dört yıl boyunca “saraya benzer, titreme, kasılma nöbetleri halinde gelen sinirsel bir hastalık yüzünden” İsviçre'de tedavi görmüştür. (s. 11) Bu süre içerisinde iki yıl Mışkin'e, bakımını da üstlenmiş olan Bay Pavlişçev ev sahipliği yapmış, Bay Pavlişçev'in ölümünden sonraki iki yıl boyunca da Prens'e, Profesör Schneider bakmıştır. “Prens, Pavlişçev'in[kendisinin] eğitimini hangi nedenle üzerine aldığı açıklaya[maz].”(s. 39) Ancak Prens, Pavlişçev'in bunu, babasıyla olan arkadaşlıklarının hatırasına yaptığını tahmin etmektedir. Buradan da anlaşıldığı gibi Prens Mışkin'in geçmişe dair hatıraları daima bulanıktır, çünkü “Hastalığının sık sık tekrarlayan krizleri onu bir budala haline getirmişti[r].” (s. 39)

Mışkin özellikle çocukluğunda çok sık nöbet geçirmiştir. Eserde; Lizaveta Prokofyevna ve kızlarıyla kahvaltı ederken “Hastalık nöbetleri mi? Artık arada bir geliyor.”(s.72) ifadesinden anlaşıldığı üzere, İsviçre'deki tedavi olumlu sonuç vermiş, hastalık tamamen ortadan kalkmamışsa da nöbet sıklığı azaltılabilmektedir.

“Sağlık durumu kır havası gerektirdiğinden, [Prens'in] çocukluğu hep köyde geçmişti[r].”(s.39) Bu durum onun insanlardan kopmasına, içine kapanmasına sebep olmuştur. Köyde geçirdiği süre boyunca gördüğü her şey hakkında derinlemesine düşünme fırsatı elde eden Prens Mışkin, yaşadığı her olayı içselleştirmektedir. Sık sık düşüncelere dalmaktadır ve insanlar arasında fazlaca bulunmamış olmasına rağmen insanların yüzlerinden, kişilikleriyle ilgili pek çok şeyi şaşkıncu derecede doğru olarak tahmin edebilmektedir.

Prens, aşırı saflığı ve iyi yürekliliği yüzünden çevresindekiler tarafından hep bir “budala” olarak nitelendirilmiştir. Doğal olarak Prens, kendisine bu şekilde hitap edilmesinden de rahatsızlık

duymuştur. Fiziki ve ruhi portresini yukarıdaki gibi anlattığımız Prens Mışkin, epileptik nöbet öncesi aura duyumu yaşamaktadır.

“Sara nöbeti uyanık olduğu sırada gelirse, bunalımdan önceki dakikalarda kafasının birdenbire canlanıverdiğini düşündü. Bu anlarda canlılığı artıyor, yaşama gücü, kendini anlayışı kat kat güçleniyordu. Kafası, kalbi, olağanüstü bir ışıkla doluyordu. Heyecanı ve kuşkuvarı yatışıyor, içini açık, uyumlu, sevinç ve umut dolu bir huzur kaphıyordu. O anlar, bütün bu ışık parıltıları, bunalımın başladığı o son saniyenin (bir saniye içinde olur biterdi bu) bir önsesisi gibiydi. Dayanılmaz bir andı bu.”(s:286)

Bu satırlar bize, Prens Mışkin vasıtasıyla Dostoyevski'nin, bu duyumu “ışık” olarak hatırladığını göstermektedir. Nitekim portresini yukarıdaki gibi anlattığımız Prens Mışkin, rakibi olan Rogojin ile karşı karşıya olduğu bir sahnede, romandaki ilk nöbetini geçirirken de, aynı duyumu yaşamıştır:

Prens'in, “bir anda, önünde sanki bir şey açıldı; bütün varlığını kaplayan bir ışıkla ruhu aydınlandı. Bu an, belki yarım saniye kadar sürdü. Ama Prens, başlangıçta, göğsünden kopan ve hiçbir kuvvetin durduramayacağı korkunç çığlığın ilk yankısını bütün açıklığıyla, bilinçli olarak hatırlamaktaydı. Sonra önünde her şey karardı, kendini kaybetti. Çoktandır gelmeyen sara nöbetine tutulmuştu. Bilindiği gibi, sara nöbetleri ani olarak gelir. O anda; yüz, bakışlar, birdenbire değişir. Bütün bedeni, yüz çizgilerini titreme kaplar. Korkunç, hiçbir şeye benzemeyen, anlatılması güç bir çığlık içten kopar. İnsanla ilgili her şey bu çığlığın içinde erir gider. Dıştan birisinin bağırmanın sara nöbetine yakalanan kimse olduğunu düşünmesi imkânsız, hiç olmazsa çok güçtür. Bu adamın içinde başka birisinin bağırduğu sanılır. Birçok kimseler izlenimlerini böyle açıklamıştır. Sara nöbetine tutulmuş bir adamın görünüşü birçok kimsede dayanılmaz, neredeyse mistik bir ürperti uyandırır.(...) [Prens bu sahnede] başını taş basamağa vurarak arka üstü düş[er.](...) Hastanın bedeni, çırpınmalar, titremeler içinde on beşten fazla olmayan basamaklardan yuvarlan[ır.] Hemen beş dakika sonra yerde yatamı gör[ür.]ler. Çevresinde bir kalabalık birik[ir.]” (s:297)

Prens Mışkin, yarım saniye kadar sürdüğü belirtilen o süreci, ışıkla ve çığlığının yankısıyla hatırlamaktadır. Devam eden satırlarda, şuur kaybı yaşayan Prens, bayılarak merdivenlerden aşağı düşer.

Romanda Prens'in sara nöbeti geçirdiği ikinci sahnede, yanında durumunu bilen insanlar vardır. “Aglae koşarak Prens'e yaklaştı ve [onu] kolları arasına alabildi. Dehşet ve acıdan değişmiş yüzüyle zavallının korkunç çığlığı işitildi. Hasta, halının üzerine serilmiş yatıyordu. Birisi hemen başının altına bir yastık koydu.” (s: 683) Burada; nöbet öncesinde Prens Mışkin'in yüzünde korkunç bir ifadenin belirmiş olduğu ve çığlığının etrafındakiler tarafından duyulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

Eserde; epileptik nöbetlerin yanı sıra, Dostoyevski'nin hayatından eser üzerine yansıdığını düşündüğümüz ikinci otobiyografik yansımaya, bir idam cezası sahnesidir. Dostoyevski, gerçek hayatında Rus Çarına suikast düzenlemek suçu ile tutuklanır ve bütün yazdıklarına el konulur. Dört ay, bir hücrede tutuklu kalır. Kurşuna dizilmeye mahkûm edilir. Tam idam cezasının kurşuna dizilme ile yerine getirileceği sırada kendisine, Çar'ın lütfu ile cezasının, Sibiry'a da zindan cezasına çevrildiği bildirilir. (Zweig, 1989: 101)

Dostoyevski'nin gerçekte yaşadığını öğrendiğimiz bu idam cezası sahnesinin, romana neredeyse aynı şekilde aktarıldığı görülmüştür:

Romanda Prens Mışkin, İsviçre'de idamdan son anda kurtulan bir adamla tanışmıştır ve yaşadıklarını adamın kendisinden tekrar tekrar dinlemiştir. Adamın yaşadıkları Prens Mışkin'i o kadar derinden etkilemiştir ki Prens, bazen rüyalarında bunu şu şekilde görmektedir: İdamı

kararlaştırılan adam, siyasi bir suçtan ötürü cezalandırılacaktır. Karar kendisine idam zamanından yirmi dakika önce bildirilmiştir. Adam yirmi dakika boyunca öleceğinden emin bir şekilde yaşamış, idam saati geldiğinde ise affa uğramıştır. (s:79)

Dostoyevski'nin gerçekte yaşadığı bu idam cezasından, esere aktarılan ikinci yansıma da Prens Mışkin'in, eserde bir idam sahnesine tanıklık etmiş olmasıdır. Roman kurgusu içinde Prens'in, gözlerini ayıramadan izlediği bu olayın, onun sağlığı üzerinde kötü bir etki bırakmış olduğu anlaşılır. (s:86)

“Budala” adlı eserde, yazarın hayatından geldiğini tespit ettiğimiz üçüncü otobiyografik yansıma da, meşhur bir tablo ile ilgili ayrıntıların anlatıldığı bir sahnedir. “*Tabloyu inceleyen Prens, “Bu, şey... Hans Holbein'in kopyası” dedi. “Ben pek anlamam ama, bu olağanüstü bir kopya. Sanırım ben bu tabloyu Avrupa'da görmüştüm, bir türlü unutamadım...”*” (s: 277)

Romanın birkaç yerinde sözü edilen ve gerçekte adı “The Body of the Dead Christ in the Tomb” olan bu tabloyu Dostoyevski'nin gerçek yaşamında, 1867 yılında görmüş ve ondan çok etkilenmiş olduğu bilinmektedir. Dostoyevski'nin, Cenevre'ye giderken, Basel Müzesinde görmüş olduğu tablo, Hz. İsa'yı çarmıhtan henüz indirilmiş bir vaziyette olduğu halde tasvir etmektedir. Eşi Anna Dostoyevski'nin kendi anıları arasında anlatmış olduğuna göre yazar, tablonun başından uzun süre ayrılmamıştır ve esere bakmakta olduğu sırada yüzünde, sara nöbetleri öncesinde beliren korku dolu ifade belirmiştir. (Dostoyevski, 2015: 298)

Bu çalışmanın neticesinde kendiliğinden oluşan anormal elektrik deşarjının; Prens Mışkin'in beynindeki tüm nörolojik bölgeleri etkilediği anlaşılmıştır. Başkahraman örneği üzerinden gidilerek, yazarda da epileptik nöbetler öncesinde şuur kaybı olduğu ve yazarın epileptik nöbet öncesinde aura duyumu da yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Netice itibarıyla bu çalışmada “Budala” adlı eserinde, Dostoyevski'nin hayatından gelen otobiyografik yansımalar olduğu görülmüştür. Bu otobiyografik yansımaların ilki, gerçek hayatta Dostoyevski'nin yaşadığı ve romanda Prens Mışkin üzerinden anlattığı epileptik nöbetlerdir. İkincisi, yazarın gerçek hayatında son anda ölümden dönerek kurtulduğu idam cezasıdır. Üçüncüsü de yazarın bir defa görüp ömrü boyunca unutamadığı bir tablo ile ilgilidir.

Bulgular

Bu çalışmanın neticesinde yazarın kendisinden gelen yansımaları eserindeki protagonist üzerine yansıttığı ve yazarı gerçek hayatında derinden etkileyen travmalarında; romanda otobiyografik yansımalar olarak yer almış olduğu görülmüştür.

Öneri

Yazarları ve onlara ait eserleri daha iyi anlayabilmek için hayatlarından eserlerine aktardıkları otobiyografik yansımaları bulmak önemlidir. Böyle bir çalışmayı gerçekleştirirken; çalışmaya konu teşkil eden yazar hakkında hazırlanmış biyografiler öncelikle okunmalıdır. Buna ek olarak; üzerinde çalışılan yazarın kronik bir hastalığı varsa, bu hastalığın, onun yeteneği üzerindeki etkisi dikkate alınmalıdır.

Sonuçlar ve Tartışma

Yaptığımız araştırmaların neticesinde yazarların eserlerine, kendi hayatlarından ayrıntılar yerleştirdikleri kanaatine varılmıştır. Dostoyevski'nin “Budala” adlı eserinde; yazarın sara hastası olmasının, bir müzede gördüğü ve çok etkilendiği Hz. İsa tablosunun ve idam cezasına mahkûm edilmiş olmasının, esere otobiyografik izler olarak yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bütün bu

nedenlerle kurgu içindeki gerçeklik payının daima dikkate alınması gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.

Kaynaklar

- Akay, İhsan, (1959), *Tolstoy ve Dostoyevski*, İstanbul: Varlık Yayınları (İnceleme serisi)
- Dostoyevski, Fyodor, (2015), *Budala*, İstanbul: Can Sanat Yayınları
- Keskin, Paktuna, Sabiha, Prof. Dr. “*Epilepsi Yani Sara*”, İstanbul: Boyut Yayınları
- Knapp Liza, “*Budala’nın Yazılışı Üzerine*” (Budala Romanında Önsöz), (2015), Çev.: Mazlum Beyhan, İstanbul: İletişim Yayınları
- Zweig, Stefan Zweig, (1989) “*Dünya Fikir Mimarları II. Üç Büyük Usta: Balzac, Dickens, Dostoyevski*”, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.